(https://www.napocanews.ro/)

Vlahii rumâni din Lituania și Letonia. Autohtoni sau migranți?

Teoria unor istorici umaniști de la finalul evului mediu privind originile dacice ale lituanienilor nu are credibilitate științifică astăzi în istoriografia țărilor baltice și în cea europeană. Era o epocă, mai ales în secolul XVI, când umaniștii renașcentiști din cadrul universităților europene redescopereau originile ancestrale sau inițiale ale popoarelor europene. Atunci, prin Nicolae Olahus, și nu numai, se vorbea despre ”Dacia”, țară amplasată grafic pe hărțile epocii pe teritoriul celor trei Țări Române. Desigur în acei ani a apărut și teoria originii geto-dace a lituanienilor și letonilor, neconfirmată însă de cercetările științifice ale istoriografiei moderne. Posibil ca această teorie umanistă să aibă un sâmbure de adevăr dacă cercetăm istoricii germani și polonezi ai epocii, prin prisma

unor dovezi istorice, că la începutul secolul XVI o populație relativ numeroasă de vlahi din Pocuția, Podolia, Galiția, Ungaria a fost colonizată prin încurajarea emigrației în ducatul lituanian. La sfârșitul secolului al XV-lea, Lituania a fost forțată de împrejurări să caute o alianță mai strânsă cu Polonia după ce puterea crescândă a Marelui Cnezat al Moscovei a început să amenințe principatele slave ale Lituaniei și a declanșat o serie de războaie lituano-moscovite și războiul livonian. Uniunea Polono–Lituaniană a fost înființată în 1569. Ca membră a Uniunii, Lituania și-a menținut instituțiile, inclusiv o armată, o monedă și legi locale separate. Se cunoaște că Polonia avea relații fluctuante cu Moldova de la război la pace, fapt ce a dus la ocuparea de către regatul polonez ale unor teritorii locuite de vlahi. Acești vlahi din Pocuția și Galiția au fost, de fapt, colonizați în Lituania. Pe lângă această emigrație controlată a existat, bineînțeles, și fenomenul transhumanței, păstorii valahi ajungând cu turmele lor până în Lituania și teritoriul actual al Letoniei. Dar există și o teorie istoriografică foarte originală, susținută de celebrul istoric și arheolog lituanian Marija Gimbutas, în a doua jumătate a secolului XX, că populația Lituaniei este un melanj dintre populațile Vechii Europe, cu epicentrul în spațiul carpato-danubiano-pontic, care a intrat în contact cu proto-indo-europenii, formând un tip de civilizație sinergic, cea a ”kurganelor”. Teoriile lui Marija Gimbutas au luat o formă distinctă de-a lungul timpului. Istoricul lituanian a reușit să prezinte o imagine congruentă a civilizației neolitice în publicațiile sale târzii, ”The Language of the Goddess” (1989) și ”The Civilization of the Goddess” (1991). Ea a prezentat una dintre cele mai importante teorii ale sale încă din 1956, la o conferință internațională din Philadelphia. Gimbutas a susținut că civilizația agricolă timpurie și, după cum credea ea, extrem de unificată din sud-estul Europei, a fost distrusă de păstorii călare și războinici, pe care i-a numit „oameni kurgani” după cuvântul rus kurgan, care înseamnă „deal”. Gimbutas a emis ipoteza că oamenii ”Kurgan” erau indo-europeni care au intrat în Europa începând cu anul 4000 î.Hr. și și-au adus cu ei ierarhiile patriarhale – un tip de structură socială care anterior nu fusese cunoscută în sudul Europei, dar care a câștigat în curând ascensiunea acolo. Teoria Kurgan joacă un rol crucial în ideile pe scară largă ale lui Gimbutas despre preistoria europeană, deoarece oferă o explicație pentru dispariția a ceea ce specialista a numit „Vechea Europă” – o civilizație probabil matriarhală și adoratoare a zeițelor care a fost depășită de forme mai noi de socializare, de o structură dominată de structuri și credințe patriarhale. Nu este ușor, însă, să reconstitui evoluția ideilor ei despre organizarea unei civilizații numite „Vechea Europă”. Din această simbioză dintre Vechea Europă matriarhală și populația ”kurganelor” proto-indo-europeană s-a dezvoltat o populație înrudită și o civilizație comună de la cultura Cucuteni, la culturile Cernavodă, Hamangia sau Gumelnița. Marija Gimbutas în secolul trecut a fost de mai multe ori în România și a cercetat șantierele arheologice românești, ajungând la o concluzie științifică care confirmă cu nuanțele aferente, de fapt ”teoria populației pelasgă” a lui Nicolae Densușianu din lucrarea ”Dacia Preistorică”, apărută la București în 1913. Deci putem vorbi de o populație ancestrală (valahă) cu origini autohtone pe teritoriul actual al Lituaniei? Conform teoriilor lui Marija Gimbutas răspunsul ar fi arfimativ, fiind populații cu rădăcini etnice în melanjul dintre Vechea Europă și populația ”kurganelor”.

Investigațiile jurnaliștilor de la ”Formula As”, dintr-un articol de acum câțiva ani – subliniate și de jurnalistul Daniel Roxin – au susținut în urma unei cercetări ample, că urmele geto-dacilor sunt prezente și în țările baltice – Lituania, Letonia și Estonia – și că istoricii din aceste țări le confirmă fără vreo reținere. Jurnalistul Cătălin Manole relata despre lucruri uimitoare. S-a spus despre doinele lituaniene că sunt foarte asemănătoare cu doinele românești, în care apare frecvent motivul Dunării și Zeul Lup, aparținând unei tradiții păgâne apropiată de ”zalmoxianism”. Redau câteva fragmente din articolul jurnalistului: ”Noi le zicem doine, lituanienii le zic „daine”. La fel ca la noi, sunt melodii ritualice, cântate la muncă, la nuntă, la moarte, doine de dragoste și de jale. Fapt cu totul uimitor este că în multe din ele apare Dunărea, „Dauno”. Nimeni nu știe să explice cum a ajuns cel mai mare fluviu al României, un laitmotiv în folclorul Țărilor Baltice. Cel mai logic ar fi să acceptăm că Dunărea, la fel ca și doina, a fost adusă în nord de daci. Un bătrân lituanian – Marcele Paulauskiene are acum 83 de ani și este una dintre cele mai mari doinitoare ale Lituaniei. A trăit toată viața aici, în micul cătun ascuns între pădurile de mesteceni din apropierea localității Varena. Odată, la un festival folcloric, a cunoscut doinitori din România. A rămas uluită, biruită de ceea ce auzea. Cântările lor semănau întru totul cu dainele lituaniene.” Lituanienii și românii au în comun doina sau ”daina”. Această simbioză populară ne aduce aminte de teoria sinergică a populațiilor proto-indo-europene susținută de Marija Gimbutas. Menționez că savanții germani umaniști de la Universitatea Wittenberg (Germania), Philip Melanchthon (1497-l560) și Caspar Peucer (1525-l602) – au scris în studiile lor despre colonizarea vlahă a Țărilor ”din Bălți” sau a Țărilor Baltice. „Wallachian settlers in the Baltic Sea Region”. Studiind fenomenul acestei migrații a

vlahilor în Livonia, dar și în Letonia sau Estonia, se poate constata profunde legături identitare de limbă, reflectate în onomastică și toponime, în vocabularul ce probează indubitabil că balticii s-ar trage din zona intracarpatică. În vestul Lituaniei de astăzi există o regiune care amintește de geți și care se cheamă ”Samogetia”. Poate de aici i se trage interesul Marijei Gimbutas despre istoria populațiilor străvechi din România. Posibil ca limba veche a ”samogeților” să provină din aceeași rădăcină cu cea a vlahilor carpatici și a dat naștere limbii livonice. Există o înrudire lingvistică dintre cuvintele provenite din limba dacă în limba lituaniană. Posibil să existe un fond demografic comun ancestral, lucru observat de Marija Gimbutas în lucrarea ”Cultură și civilizație”, apărută în 1989 la Editura Meridiane din România. Umanistul lituanian Augustus Rotundus (1520-l582) în lucrarea „Epitome Principum Lituaniae”, afirma despre unul dintre primii principi ai Marelui Ducat al Lituaniei, Polemon, un prinț exilat de origine ”daco-română”. Desigur poate fi o fantezie a umanistului, specifică epocii, dar trebuie de reținut că numele Poloniei se aseamănă cu numele acestui posibil rege geto-dac. Fragmente de cruce de pe o biserica de lemn din Maramureș din secolul XVI (Rogoz) sunt asemănătoare cu runele din Blekingia Nordică, rezultat a migrației păstorilor Bleki, Blaki, Vlaki, Vlahi în nordul Europei. În 1555, la Universitatea germană din Wittenberg, profesorii de aici susțineau originea dacă a lituanienilor. Era o teorie expusă în limba latină și preluată de istoricii polonezi, dar mai ales de Augustinus Rotundus, un remarcabil umanist creştin și renascentist, erudit, jurist, scriitor politic, primul istoric și apologet al Lituaniei. Rotundus a fost ”vogt” (un fel de vicar administrativ) de Vilnius, secretar general al Marelui Duce și al Regelui Sigismund Augustus. Umanistul Rotundus a studiat la Universitatea din Wittenberg și la Academia Lubrański din Poznań. Posibil ca teoriile dacice despre lituanieni să fi fost preluate la Wittenberg, unde era un interes în acest sens. Rotundus a contribuit în propriul său studiu ”Epitome principum Lituaniae” (Epitomul ducilor lituanieni) cu ideea că lituanienii împreună cu ducii lor au rădăcini în vechiul Imperiu Roman, din casa mitică a Palemonidelor . Teorii similare au fost susținute de cronicarul polonez de Jan Długosz. Umanistul Rotundus a contribuit probabil la a doua ediție a Cronicilor lituaniene. El a susținut că Publius Libonus, comandantul roman care a fugit de Iulius Cezar și se presupune că s-a stabilit în Lituania, a fost strămoșul conducătorilor lituanieni și ruteni. Se presupune că numele Livonia provine de la Libonus. În opinia sa, acest lucru a explicat de ce limba latină era comună în acest autentic Commonwealth-ul polono-lituanian și a servit, de asemenea, la sprijinirea idealurilor sarmatismului (euro-asiatic). Teoria aceasta susținută de umaniștii polono-lituanieni era și o chestiune de propagandă. A susținut, din punct de vedere istoric, ideea uniunii polono-lituaniene.

Apreciatul istoric din România, Adolf Ambruster în lucrarea ”Romanitatea românilor” (Ed. Enciclopedică, 1993, București) a scris despre teoria istoriografică a originii latine (romane) a prusienilor și livonienilor de pe actualul teritoriu al Lituaniei și Letoniei. În cartea a doua a cronicii lui Jan Długosz se amintește de legenda intemeierii orașului Romove, nume care în evul mediu a slujit drept argument despre prezențe a romanilor în Prusia, Livonia și Lituania, existență care ar fi dat naștere popoarelor romanice ale prusienilor, livonienilor și lituanienilor. Potrivit legendei narate de Dlugosz, localitatea Romove a fost întemeiată de către cetățeni romani plecați din Italia din cauza războaielor civile dintre Caesar și Pompeius și care și-au numit „metropola”” Romove în amintirea Romei părăsite. E o teorie pe care istoricul Ambruster o consideră forțată. Un alt istoric umanist a susținut romanitatea Prusiei și Lituaniei. În opera lui Kaspar Peucer, un istoric prusac, care a trăit între 1525 – 1602, se regăsește afrirmația că romanii s-ar fi extins și în Lituania, Livonia și Prusia. Este un loc comun în cronografia veacurilor XV-XVI (îndeosebi în cea polonă, de exemplu la Dlugosz, Miechow, Wapowski, Cromer, Orzechowski) afirmația că lituanienii, rușii, livonienii, prusienii ar fi de origine romană. Dar până la Peucer nici un alt istoric nu a făcut legătura dintre aceste pseudo-romanități baltice și romanitatea carpato-dunăreană. Joachim Cureus (1532- 1573), în Analele sale, tipărite în 1571 și care conțin informații numeroase cu privire la trecutul românilor, umanistul silezian susține originea romană a prusienilor, derivată din romanitatea românilor. O altă adaptare nordică, mărturisită, a teoriei lui Peucer, independentă de Fr. Menius o constatăm și la Andreas Cellarius, în ”Regni Poloniae Magnique Ducalus Lituaniae Omniumque regionum juri Polonico Subjectorum Nodssima Descriplio, Amstelodami”, 1659, (p. 439). Se constată la istoricul prusac Christoph Hartknoch (1644 – 1687) aceeași idee a originii valahe a prusienilor și lituanienilor. Hartknoch se bazează, așadar, în susținerea romanității românilor, atât pe etniconul lor – etimologizat în mod științific prin compararea denumirilor germane și slavone date italienilor și românilor – cât și pe trecutul antic, roman, al Daciei. Dovedind deci prezența elementului roman în spațiul carpato-dunărean, Hartknoch considera că a găsit și explicația pretinselor romanități baltice: „o bună parte” dintre romanii Daciei antice s-a așezat în Lituania și apoi în Prusia, unde s-a amestecat cu alte popoare. Teoria lui Hartknoch nu e izolată

în contextul spiritual al vremii și al spațiului geografic în care s-a născut. Teoria lui Christoph Hartknoch s-a bucurat de o largă circulație, fiind primită deosebit de favorabil; ca atare, și teoria sa despre romanitatea prusienilor a fost însușită scurt timp după apariția „Prusiei vechi și noi”. Mai mult, studentul suedez Gustav Adolf Humble, care susținea la Universitatea din Dorpat, la 12 august 1697, o disertație despre originea livonienilor susținea originea daco-romană a acestora. Tânărul „alumnus” deducea originea livonienilor din romanitatea Daciei antice, teorie perpetuată până în zilele sale, prin poporul român. Toate aceste teorii umaniste și renascentiste ar trebui cercetate serios de istoricii contemporani. Există un proverb european cunoscut: ”nu iese fum fără foc”. Poate această teorie a prelungirii populației dinspre Carpați către Prusia, Lituania și Letonia a valahilor rumâni nu este o creație mitică a unor minți luminate renascentiste, ci un adevăr istoric pliat și pe sinergia acelor componente demografice evidențiate de Marija Gimbutas dintre Vechea Europă și civilizația proto-indo-europeană a kurganelor. Se poate vorbi desigur și despre o transhumanță a păstorilor valahi, care-și spuneau rumâni, dinspre Balcani către zona baltică, începând cu evul mediu timpuriu, dar și, posibila, existență a unor ”insule autohtone” de geto-daco-romani existente din vremea interferenței cu fostul imperiu roman.

Ionuț Țene

17-03-2024

Editorial (https://www.napocanews.ro/category/editorial) daci (https://www.napocanews.ro/tag/daci), gimbutas (https://www.napocanews.ro/tag/gimbutas), letonia (https://www.napocanews.ro/tag/letonia), lutuania (https://www.napocanews.ro/tag/lutuania), napocanews (https://www.napocanews.ro/tag/napocanews), pastroi (https://www.napocanews.ro/tag/pastroi), roamni (https://www.napocanews.ro/tag/roamni), rumani (https://www.napocanews.ro/tag/rumani), transhumanta (https://www.napocanews.ro/tag/transhumanta), vlahi (https://www.napocanews.ro/tag/vlahi)

La cenaclul LIGII SCRIITORILOR DIN ROMÂNIA, FILIALA MARAMUREȘ-MEDALION LITERAR: ALEXANDRU MACEDONSKI- VIAȚA ȘI OPERA (https://www.napocanews.ro/2024/03/la-cenaclul-ligii-scriitorilor-din-

romania-filiala-maramures-medalion-literar-alexandru-macedonski-viata-si-opera.html)

Zece ani de activitate – Asociația „Mihai Eminescu". Eveniment aniversar la Viena (https://www.napocanews.ro/2024/03/zece-ani-de-activitate-asociatia-mihai-eminescu-eveniment-aniversar-la-viena.html)

Comentati

- Name (required)

  Your Name

- Mail (required)

  Your Email

- Website

  Your Website

Your Comment Here...

Submit Comment

Caută în site

Search

Categorii

- Administratie (https://www.napocanews.ro/category/social)
- Cultura (https://www.napocanews.ro/category/cultura-2)
- Economie (https://www.napocanews.ro/category/economie)
- Editorial (https://www.napocanews.ro/category/editorial)

Evenimente (https://www.napocanews.ro/category/evenimente-2)

Externe (https://www.napocanews.ro/category/externe)

General (https://www.napocanews.ro/category/eveniment)

Lifestyle (https://www.napocanews.ro/category/lifestyle)

Monden (https://www.napocanews.ro/category/monden)

Politica (https://www.napocanews.ro/category/politica)

Spiritualitate (https://www.napocanews.ro/category/spiritualitate)

Sport (https://www.napocanews.ro/category/a-sport)

Stirea zilei (https://www.napocanews.ro/category/stirea-zilei)

Ultimele Stiri

20000 euro pe lună o pensie specială în România. Restul pensionarilor la limita sărăciei (https://www.napocanews.ro/2024/03/20000-euro-pe-luna-o-pensie-speciala-in-romania-restul-pensionarilor-la-limita-saraciei.html)

Vecernia iertării. Post binecuvântat! (https://www.napocanews.ro/2024/03/vecernia-iertarii-post-binecuvantat.html)

Incendiu la o clădire din cartierul Grigorescu din municipiul Cluj-Napoca (https://www.napocanews.ro/2024/03/incendiu-la-o-cladire-din-cartierul-grigorescu-din-municipiul-cluj-napoca.html)

Ramona Bruynseels: Noi vrem să accedem în OCDE, dar asta nu înseamnă că permitem oricărui for internațional să vină și să dicteze la noi în țară (https://www.napocanews.ro/2024/03/ramona-bruynseels-noi-vrem-sa-accedem-in-ocde-dar-asta-nu-inseamna-ca-permitem-oricarui-for-international-sa-vina-si-sa-dicteze-la-noi-in-tara.html)

Zece ani de activitate – Asociația „Mihai Eminescu”. Eveniment aniversar la Viena (https://www.napocanews.ro/2024/03/zece-ani-de-activitate-asociatia-mihai-eminescu-eveniment-aniversar-la-viena.html)

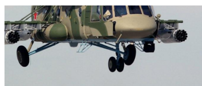
Parteneri - R3Media.ro

Cu fabrică Airbus în țară, România cumpără din Franța cele mai scumpe elicoptere din istoria sa (https://r3media.ro/cu-fabrica-airbus-in-tara-romania-cumpara-din-franta-cele-mai-scumpe-elicoptere-din-istoria-sa/)

România va achiziționa din Franța două elicoptere anti-navă cu prețul colosal de 165 de milioane de euro, cam cu 10%…

Read more » (https://r3media.ro/cu-fabrica-airbus-in-tara-romania-cumpara-din-franta-cele-mai-scumpe-elicoptere-din-istoria-sa/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 09-03-2024 - 14:13

România Educată | Elev, după simularea la Bac: N-am nevoie de matematică pentru a face ceva în viață, banii contează, să te distrezi. O să fiu conducător de firmă. Nu vreau să lucrez pe 1.000 de euro pe lună (https://r3media.ro/romania-educata-elev-simulare-bac-banii-conteaza-distractia/)

Un elev de clasa a XII-a a ajuns „vedetă" pe Internet după reacția avută la ieșirea de la simularea la… Read more » (https://r3media.ro/romania-educata-elev-simulare-bac-banii-conteaza-distractia/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 08-03-2024 - 23:20

WordPress RSS Feed Retriever by thememason.com (https://thememason.com/plugins/rss-retriever/)

